

Johann Sithmann Henning Manteuffel von

**Speculi Imperii Romani Veteris, Ex I. 2. ff. de O. J. Disputatio Nona De Reliquis
ICtis qui temporibus Imperatorum vixerunt: Responsis Prudentum: Promotione
Doctorum: Doctoribus Bullatis: Glossa: Communi opinione**

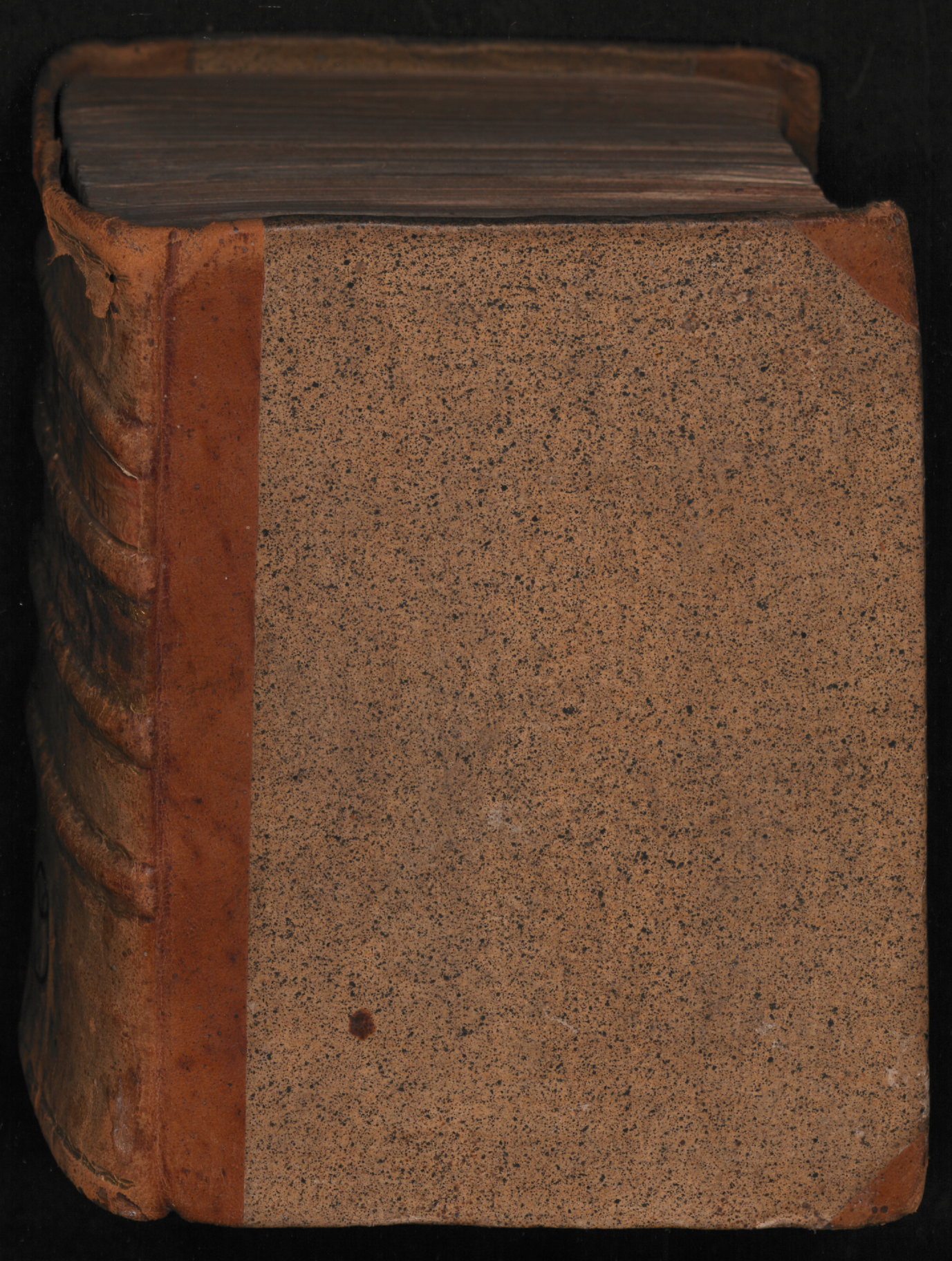
Stetini: Goetschius, 1653

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn769670199>

Druck Freier Zugang

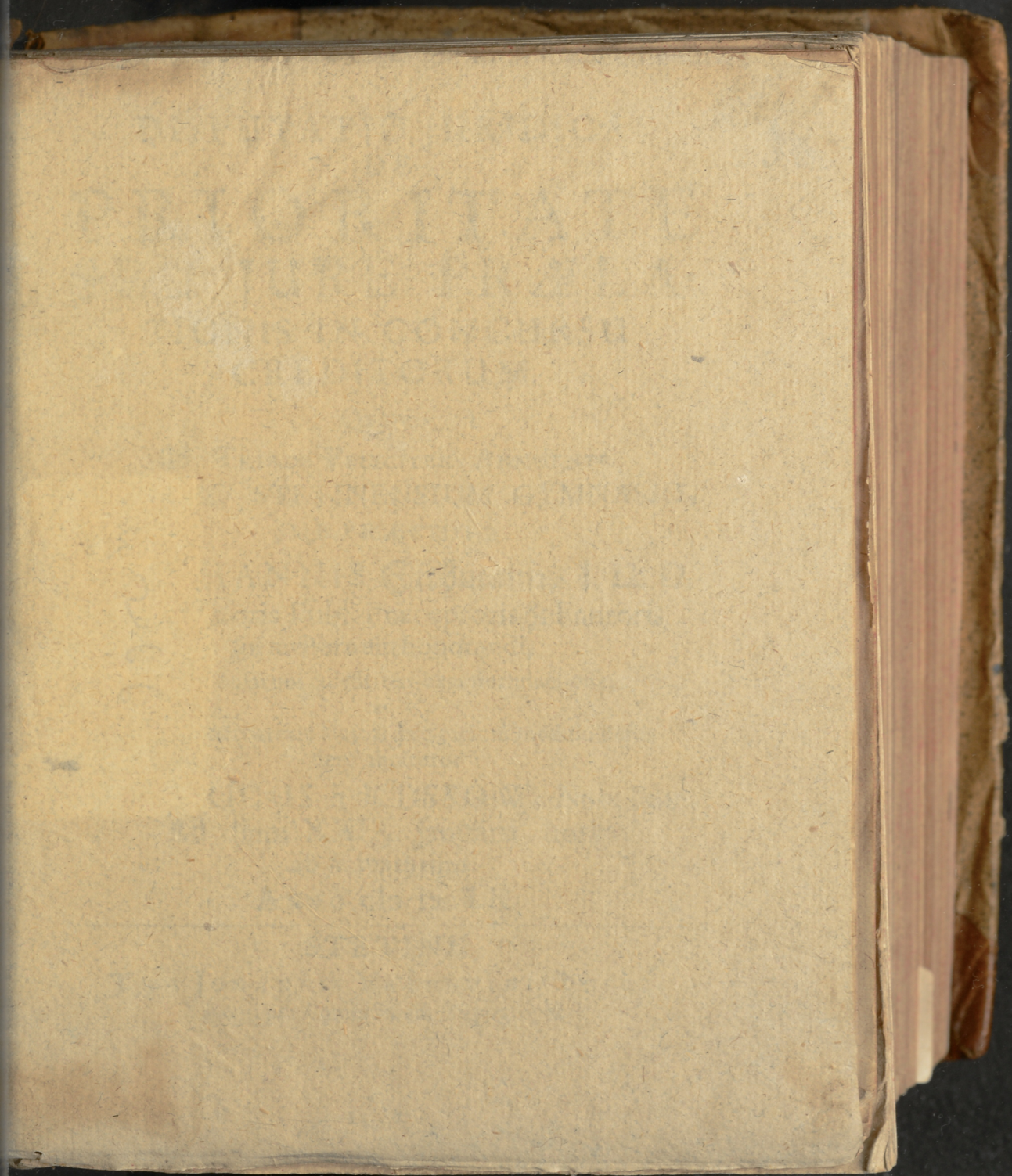

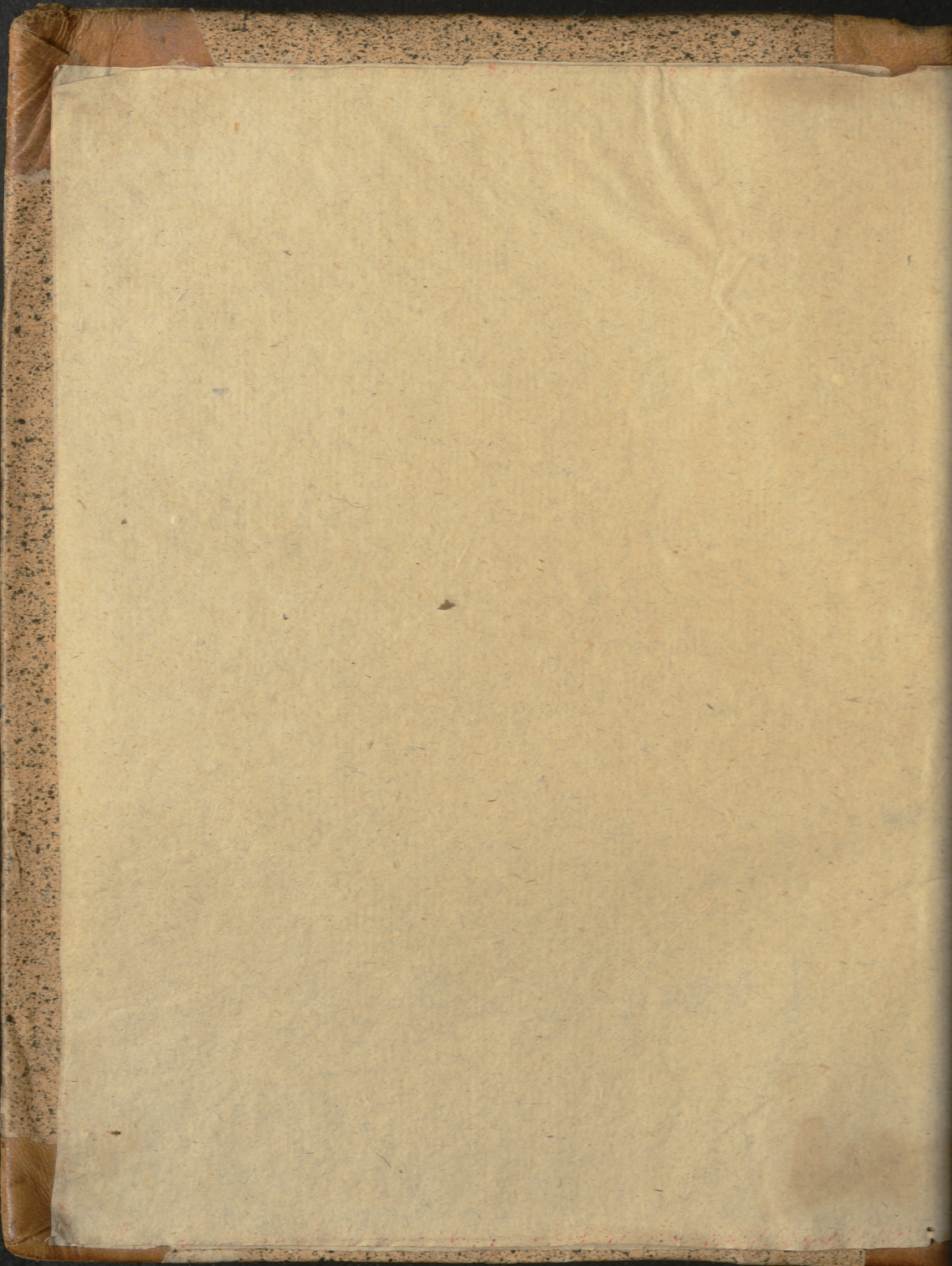

V. K. 2 (165.)

SPECULI IMPERII ROMANI

VETERIS,

Ex l. 2. ff. de O. J.

DISPUTATIO NONA

De

Reliquis Jctis qui temporibus
Imperatorum vixerunt: Responsis Pruden-
tum: Promotione Doctorum: Doctoribus
Bullatis: Glosa: Communi opinione.

Quam

S. S. Triade feliciter annuente

PRESIDE

Clarissimo, Consultissimo & Excellentissimo

DN. JOHANNE Sichman / J. U. D.

PROFESSORE REGIO,

Præceptore & Fautore æviternum honorando,

Publica æquisitioni submitte

HENNING à Manteuffel / Nob. POM.

In Acreterio Majori d. 20. Maji horis ab 8. matutinis.

ANNO M. DC. LIII.

STETINI,

Typis GEORGII GOETSCHII, Pædag. Reg. Typogr.

PLURIMUM REVERENDO MAGNIFICENTIS
PRÆNOBILISSIMIS ET PRÆSTRENUIS

DN. EOWALDO à Klettsen /
Serenisf. Elect. Brand. à Consiliis inti-
mioribus & Camerario primario, Reverendisimi
Capituli Camminensis Decano multum spectabili,
hæreditario in Werckenwerder / &c.

DN. JACOBO ab Heidebrefen /
Serenisf. Elect. Brand. Consiliario intimiori & Po-
meraniæ orientalis Oeconomix Directori eminenti-
ssimo, hæreditario in Byzigfer & Kraße.

Nec non

DN. ANTONIO à Manteuffeln /
hæreditario in Gerstein.

*DNNN. Mæcenatibus, Fautoribus, Cognatis
& Patruo suo honoratissimo singulis
æviterno honoris & observantia cultu:
Patrum loco devenerandis.*

Urbis Roma per universum terrarum orbem clarissima,
sat exiguis fata initijs, multo hominum affluxu
fortunisque roborata, totius fere mundi robur suscepit
ejusque caput factum. Justiniani ipsius effatum est in No-
vell. 9. in præfat. Fines imperii ejus ad orientem tenere Euphra-
tem; ad occidentem Oceanum; ad meridiem fertilissimam Afri-
cam; ad Septentrionem Rhenum & Danubium Novell. 11. in præ-
fat. Novell. 24. in præf. Novell. 123. in præfat. Glosa in c. venera-
bilem, ait, Imperatorem esse totius mundi Dominum. Bald. in auth.
Habita C. Ne filius pro patr. Possidere universam terram quæ orien-
tem videt solem & occidentem & quæ ab utroque est latere. Excel-
lentis. Dn. Præses in proœm. Nucl. Jur. Sed quæ hæc omnia? Mun-
dana.

Jana. Quid Mundana? Transitoria, finita, corruptibilia, secundum illud Parcarum adamanti insculptum:

- - - *In se magna, ruunt summisq; negatum.*

Stare diu - - - - -

Uti & lamentatur Poëta:

Hei mihi quo Latii vires, urbisq; potestas

Decidit! - - - - -

Certus uti rerum omnium, ita & Monarchiarum finis & terminus est. Syri & Persæ circulo desiere suo, felix transit Græcia, restant ferrei & lutei pedes, lapide à monte sine manibus divulso, annullandi. Sunt ita mundana, admiranda tamen nil minus sola Romanorum in bello paceq; firmanda providentia & gloriosa felicitas, armis constringendo, legibus firmando imperium. Hinc Athenienses minus diu quam Lacedæmonii, & Lacedæmonii minus quam Romani floruerunt, quod Athenæ citius quam Sparta, & Sparta citius quam Roma de recta majorum consuetudine defleatens, legum imperiū majestatemq; neglexit. Fundamina quibus Romani felicitatem & vigorem assecuti, sunt Jura. Magistratus: Juris consulti. Hisce legitime non datis nullum imperium, Regnū, Respublica neq; villa diuturna & stabilis est. Triū horum Origines, Variationes & Successiones ex Romanæ gentis & proprii laboris virtute tradidit ex antiquis Jctis Pomponius in l. 2. ff. de O. I. quam Clariss. Excellentiss. Consultiss. Dn. Doctor Joan. Stibmann, Professor Regius parentis loco æternum honorandus & amandus insigni & indelebili Juventutis Themidos emolumento & incremento disputationibus aliquot exhibuit, quarū ego hanc sustineo Nonam. Sed quorsum hæc? Quorsum meum studiū? Recordor Plinii lib. 6. Ep. 23. dicentis Nulli tam clarum statim Ingeniū esse ut emergere possit, nisi ei materia: occasio: FAUTOR etiam COMMENDATORQUE contingat. Quid multis? Vobis Plurimum Reverendo, Magnificis, Prænobilissimis, & Præstrenuis Cognatis & Patruo plusquam filiali honore & amore devenerandis HANC: ME IPSUM: MEAQ; OMNIA recomendo filialiter, devotè, reverenter, vestrarū Gratiarum ac Favorum hætenus immeritus, devotissimus tamen & cupidissimus cliens.

HENNING à Manteuffel/

Nob. Pom. Respondens,

Ad Nobilissimum & Doctissimum
Dn. Resp. HENNING à Manteuffel/egregiæ probitatis
ac literaturæ Juvenem.

JOAN Sitchman/ U. J. D. Profes.

SI pietas, Studium Laus, & Decus omne Juventæ:
Hoc ausim fari: *Laus, Decus omne Tuum est.*
Te pietas templis: Studium Themidig, probavit.
Quæ duo quid valeant, tempora grata ferent.

Magnificos Juris Proceres, damq, ordine mentes
Sacra Lege sacras, priscaq, ætatis Honorem,
Et quæ Vindicibus feterit Respublica tanto
Tempore facta, refers; nobis, HENNINGE, tuos
Rem dignam studio facis, oblitisq, decorem
Restituis, Doctumq, jubes juvenescere seclum.
Æsona declivem retulit Medea juventæ,
Et populi tarde pondus non mite senectæ;
Tu longè meliora refers, rugasq, necemq,
Æsoni non uni dextris medicantibus aufers.
Vivant ergo suo, partoq, fruantur Honore
Isti, Tuq, illis ramum millesimus addas;
Utq, solet magno deductus stemmate ramus
In summum umbrosos properos extendere ramos?

Nobilissimo juxta ac Doctissimo Dn. Respond.
Fautori suo, vovens applausu

CASPARUS Botgt / L L. Stud.

Contemplans SPECULUM, miro splendore coruscum,
De SPECULO doctè diseruisse studes,
Nosq; tuo exemplo vis aspexisse Viros, quos
Quondam præclaros inelyta Roma tulit;
Ut nos absteris maculis quoq; Palladis artes
Exornent plane, condecorentq; probè.
Perge tuis ausis, nec doctus desine Doctos
Laudibus egregiis magnificare tuis,
Sic dubium nullum, quin olim adscriptus eorum
Sis numero, quorum nomina clara nitent.

Hicæ Contubernali & amico suo intimo Gratulab.

CONRAD NIMROD à Wedell / Nob. Pom.

SPECULI IMPERII ROMANI VETERIS,

Ex l. 2. ff. de O. J.

Ad §. 46. 47. 48. conseqq. ad fin. tituli.

DISPUTATIO NONA

De Reliquis Jctis qui tempo-
ribus Imperatorum vixerunt: Responsis Pru-
dentum: Promotione Doctorum: Docto-
ribus Bullatis: Glosa: Communi
opinione.

RESPONDENTE

HENNING à Manteuffel / nob. pom.

R Evertimur jam ad nostrum *Tuberonem* de quo vid. Disp. 8. thes. 47 sui seculi antiquarium. Consul fuit anno ante Christum ix. cum P. Fabio Maximo. Hic filius fuit L. Tuberonis Nobilis & Patricii, viri fortis & bello clari, Avum habuit L. Paulum Tuberonem, quem sentire Pomponium in d. §. 40. opinor, quem autem ibidem Q. Tuberonem nominat. ille est Q. Ælius Tubero qui tempore primæ Monarchiæ floruit. † Loci hujus intellectu monstratò sciendum, cum inter Cæsarem & Pompejum exortò bellò civili Q. Accius Varus in Africam missus esset cum Imperio, ut *Ligario* (hic enim ante bellum Civile ortum, cum Confidio Consule eò legatus erat, Confidioq; abeunte, ibidem Ligarius solus præficebatur) succederet, post ejus adventum Ligarius aliquamdiu in Provincia mansit. Interea Tubero à Senatu Pompeji partibus favente ad Africam Provinciam obtinendam simul mittebatur, quem cum Navibus Uticam venientem Accius Varus & portu & oppido prohibuit, neq; ut aquam hauriret, filiumq; decumbentem & infirmum Q. Ælium Tuberonem in terram exponeret, passus est, ideoq; anchoris levatis cum Filio

Ff

Thes-

§. 2. 12. 76.

Thesfaliam ad Pompejum se contulit, ibiq; in Pharsalico bello contra Casarem pugnavit. Devictò autem à Casare Pompejò inter alios multos & Tuberoni Casar pepercit, Ligarius verò Casarem metuens in exilio mansit. Ipse ergò Q. Aelius Tubero qv̄ adolescens infirmus unà cum Patre L. Tuberone ad oras Africæ appellere ab Accio Varo vetitus erat, contumeliæ non immemor, coram Casare, qui jam rerum potitus erat, & pro tribunali sedebat Q. Ligarium accusavit, qui tamen à Cicrone pulcherrimâ oratione, quam inseribit *pro Ligario*, defensus est, ipseq; Tubero causâ cecidit. In ipsa oratione Cicero Pharsalicam pugnam potissimum exaggeravit, ut Casar qui Ligarium, condemnare statuerat orationis varietate coactus libellos condemnationis, quos in manu tenebat, abjecerit, mutatoque vultu reum contra propositum absolverit.

nota. Jan. 1784. fuit circa tractationem

2. Hæc causa Tuberoni (filio scil.) extitit, † ut à causis agendis ad Jus civile rediret. Nec mirum videatur, cum Tubero accusarit Ligarium, non verò Accium Varum, ipse enim Ligarius Provinciam egredi recusans cum Varo eum retinebat, & quia multum Provincialibus gratus erat, ipse Tuberonem pulsit, quantumvis Varus jure Provinciam teneret. Non autem Tuberonem ex hoc Ciceronis factò indignatum legimus, sed confessim forò relicto, ad jus civile se contulisse, splendidissimum & dignissimum ratus, hoc juris studium, † quod Rabulis & Imperitis Leguleis novit esse præclusum, minusq; ingenuæ esse mentis, modo Judicibus, modo clientibus in serviendo mercedulâ mendicata fascinatum Juris

Hæc causa, gal. causæ rari. hinc amplissim. fuit. Splendidissim. hinc arg. Advocati C. & Advocatis in eor. Judicior.

4. cereum nasum affricando, judicia sæpe illudere. † Hæc causa etiam Magnum Alciatum movit, ut causis orandis spretis Juris interpretationi & decisioni se accingeret refert Corasius *ad b. h. † Cordatioribus sane Jurisconsultis tum Advocatorum, tum Judicum* corruptiones, concepta & pertinax eorum obstinatio, iudiciorumq; inquinamenta semper iniqua & tædiosa visa sunt, ut maluerint puriori cathedræ & fori bene instructi decisionibus insistere quam sordibus inhiare. Detestandi itaq; & execrandi illi sunt leguleji, Advocati legum dolores, non Doctores, qui in benè constituta Republica Juris sinceri sacerdotium publicè jurejurando

videntur privilegii d. 2. d. ad l. d. C. de profes. & medic. vovant. egter & milititer

5. 95. 5. 96. 5. 96.

Enstom. in Joz. Rog. c. 15. Casar quò Judicem orare, & vel nocenter accusare, vel audiat & resp. p. d. m. magnificum & liberale magis fuit, & totum qd. summam rem in capris aut venari Republ. credebatur. Non solum in acie Pompejæ stetit, qui sui iudicib. Primis Casarej. jam via posset, tamen reis inter. Sane advocator. malebant qui summe autoritate suffragio adde. Germanig. Calpurne Patet hinc. Hæc. erat causæ & hinc p. d. Sueton. in Calp. c. 13. & Calpurne Patet hinc. Hæc. erat causæ & hinc p. d. Sueton. in Calp. c. 13. & Calpurne Patet hinc. Hæc. erat causæ & hinc p. d. Sueton. in Calp. c. 13. & Calpurne Patet hinc.

8. tō attentasse existimatur, † Fuitq; ICtus tantæ probitatis, quod Spartianus refert, tantæq; apud Trajanū dignationis & autoritatis ut communiter à Romanis crederetur, ipseq; Trajanus sæpè ad amicos loqueretur, se non Ælium Adrianum, sed Neratium Priscum Imperii Successorem relicurum. Successor Adriani

9. † Ælius Antoninus pius gener Adriani, omnium certè Principum optimus, quò Imperante, nulla in toto orbe major extitit tranquillitas, hisce Jurisconsultis stipatus fuit, *Vindiciò Vero; Salvio Juliano, Eburnio Valente, Volusio Meriano, Ulpio Marcello & Prisco Ioboleno.*

10. *Capito* † mordicus insistebat traditioni Præceptorum *Ofilii* & aliorum à quibus ne latum ungvem progredi fas duxit, *Labeo* vero non tam authoritati Dd. quam rationi & ingenio indulfit,

eo quod Dd. non sit major authoritas, quam Juris scripti eam ornet veritas, ideo multa innovare *Labeo* visus est, quia paulo laxius

11. interpretabatur. † *Capitonem* Consulem fuisse *Pomp. & Tacit.* referunt. Verum in catalogo Consulium *Atttejum Capitonem* non invenio, sed *C. Fonteum Capitoné* qui anno Urbis DCCLXIV. post natum Christum XII. Consul fuit cum *T. Germanico Cæsare*, qui duo ut nomine, ita & persona procul dubio variant. Hunc *Atttejum Capitonem* scribit *Tacitus lib. 3.* in captanda Principum præsertim *Augusti* benevolentia, imprimis fuisse studiosum, *Labeonem* vero nihil nisi cum legibus & ratione conveniret, approbandum censuisse, hujusq; intuitu Imperatoris gratiam parvi duxisse, quæ tanti viri laudis digna commemoratio, *Papiniani*

12. *redolet ingenium*, sit enim ut ut sit † *Amicus Plato, Amicus Socrates, Amica tamen semper esse debet Veritas.* Fertur Consulatium sibi ab *Augusto* delatum recusasse, verum *Tacitus* refert sibi aditum ad consulatum injuriâ fuisse præclusum, incorruptâ libertate,

13. libertateq; celebratiorem Præturam tantum gessisse. † *Studia* sua ita divisit, ut sex mensibus Romæ studiosis Jura interpretaretur, sex mensibus alio secederet, & conscribendis libris operam daret, ideo & 40. volumina reliquit, quæ suo tempore in usu fuerunt,

14. ut *Pomponius* testatur. † Hi duo ICti insignes fuerunt in jure civili æmuli, æmulosq; reliquere successores & discipulos

Maslu

Maffurius Sabinus Præceptoris Capitonis. opiniones & sententias strenuè tutatus est, Nerva Labeonis.

font. Masius.

Ipsè *Maffurius* † jam ætate grandis cum quinquagesimum æta- 15.
ris annum adimpleisset ob eruditionis præmium ab Augusto in or-
dinem Equestrem receptus est. Hoc loco jucundæ antiquitatis cau-
sa notare subit, † quomodo hæc tria: *Equitem esse vel ordinis E-* 16. *unica & minima tri-*
questris, vel Equestri loco natum esse differentiam apud Romanos *hic est hæc tria.*
habuerunt. Qui Eques fuit, Equestris ordinis dictus est, talis etiam
fuit, ut vero quis Equestri loco natus diceretur, à Patre Equite
solo, nondum Senatore factò, natum esse oportuit. Si enim Eques
Pater in Senatorium ordinem cooperatus esset, filius ejus non e-
questri loco natus, sed Senatoris filius dictus fuit, utpote qui
cum Eques fuisset, in Senatum est allectus, Eques amplius non
dicitur, sed propter assumptum nobilioris ordinis nomen Sena-
tor, attamen † ornamenta retinuit Equestria, annulum aureum 17.
& eqvum publicum, Itaq; † M. Tull. Cicero Patre Equite Roma- 18.
no progenitus, Senator factus nunquam Eques aut Equestris or-
dinis dictus est. Senatorium ordinem in scriptis suis sæpissimè
nostrum dicit. Potest ergo esse eques, equestri loco natus, & e-
ques non equestri loco natus, Ita & Senator potuit esse equestri
loco natus, qui autem extitit hujus ordinis, insignia, & privile-
gia ordinis retinuit, nisi ignominia causa à Censoribus notatus
ea amisisset. *Manut.* Ante Ciceronis & Imperatorum tempora E-
questris ordo sub plebè fuit confusus, plebs enim fuit omnium ci-
vium multitudo præter Patres & Senatores, qui vel Patres ex Ro-
muli instituto nati, vel ex Equestribus conscripti erant. Ipse
autem Cicero in suo consulatu Equestrem ordinem stabilivit Plin. 19.
lib. 3. cap. 2. & triplex populi factus ordo. *Senatorius: Equestru,*
plebejus, † Post ea Tiberius Imperator qui anno Urbis DCCLXVI.
post natum Salvatorem XIV. Imperio potitus Equestrem ordinem
annulò aureò donatum confirmavit & eodem cum à plebe ulte-
rius separavit, & distinxit uti Senatores ab Equestribus *tunicâ, quæ*
illu non hinc licuit Plin. lib. 33. cap. 7.

Tulerat Ciceronis scilicet ævò Roscius Ottho Tribunus ple-
bis legem de Equitibus Romanis, ut cum eo tempore Equites inter

Ff 3

univer-

20. *universam plebejam multitudinem confusè in spectaculis sederent & spectarent, † eis in theatris proximi à Patribus quatuordecim gradus per orchestra spectare assignarentur, tenebant enim Patres & Senatores prima subsellia, qui locus in primâ theatri parte habebatur, quæ Lex Roscia per L. Juliam theatralem confirmata est, ut scilicet Equitibus Romanis, quibus ipsis, parentibusve Equester census unquam fuisset, in quatuordecim ordinibus L. Roscia theatri constitutis, considerare liceret. Sveton. in August. Plin. lib. 31. cap. 2. † ex censu namq; hic Ordo deferri confrexit, ut qui CCCC. sestertia sev. CCCC. millia nummum, hoc est, decem millia aureorum Coronatorum in bonis haberet, Eques fieret, cui unum mille deesset, plebejus maneret licet virtute & ingenio multum polleret, quod lepide prosequutus Horat. l. Ep. 1.*

O Cives, Cives, quærenda pecunia primum
Virtus post nummos

Si quadringentis, sex, septem millia desunt
Est animis, tibi, sunt mores, & lingua fidesq;
Plebs eris.

22. *Censum autem hunc † Massurius Sabinus non habuit, fuerunt enim, ut Pomponius memorat, b. l. ejus non tantæ facultates, in Equestrem tamen ordinem à Tiberio sine censu nummum seceptus est.*

23. *Tantum valuit apud tantum Imperatorem Viri eruditio, ut contra solitum eruditionem & doctrinam Sabini in censu æstimeret, qui more Romanorum in Sestertiis positus erat. † Dignum & immarcescibile eruditionis præmium honor est, qui virtutem sequitur, virtus cujuscunq; virtuosi summa perfectio est, rerumq; temporalium satietatem affert, quod testatur Justinianus Novell. 1. Leges, inq;uens, neminem in paupertate vivere, neq; in egestate mori sinunt, quanq; ibidem de legibus testamentariis loquitur. Massurio itaq; uti honorum, ita & bonorum incrementa accrevisse dubitare non licet. † Commiseratione dignum est Viros gravissimos & de re literariâ ad exemplum demeritos penuriâ nonnunquam premi, † Exemplo est Massurus noster, fuit ante*

*2. Aristoteles
Nihil habentis nisi
se est.*

Eos sponte dante - 25.

*Est is in ea commiseratione
significat.*

cur

enim præ se ferebat, quæ cuperet secundum Dion. lib. 57. & sermone ab animi sui sententia diversissimo utebatur, negando quæcunq; desideraret, annuendo iis quæ odio haberet, cumq; sic mali cupiditate accensum, nihilq; non in Rempublicam detrimen-
tosi molientem Nerva intellexeret, dum ipse integer, dum inten-

divulsi sibi iis mortem autem
de appetit sane /
nem

ultra non
se fecerit
Nerva hoc

33. imposuit. † Filium reliquit *Cocceum Nervam*, cujus meminit Ulpianus in l. 1. §. 3. de postul. quod ætatis paulo supra 17. annu-
34. publicè de Jure responsitaverit. † Ejus familiæ & vulgò creditur *Cocceus Nerva XIII. Imperator Ethnicus* in serie optimorum Imperatorum recensitus.

Hac dissentientium Ictorum ætate stabat contra *Labeonem* & *Nervam* à partibus *Capitonis* & *Massurii Sabini* *Cajus Caspius*
35. *Longinus* † Ictus natus ex filia *Tuberonis*, quæ *Neptis* erat *Servii Sulpitii*, quem proavum suum honoravit. Consul fuit Anno U. DCCLXIII. cum *M. Vindio Quartiano* sub *Tiberio*, sub *Claudio* factus præfectus *Syriæ*, uti præter legum peritiam, quæ apud omnes exercebat, etiam ob rei militaris scientiam insignem laudem adeptus est, quod exercitum in otio degentem præscum ad morem revocans, legiones exercebat, curam provisam agendo, quasi hostes ingruerent, quod dignum majoribus suis & familia *Cassia* ratus per illas quoq; gentes celebrata *Tacit. lib. 12.* Sub *Caligula* Pro-consulatum *Asiæ* adeptus est. Tandem *Domitio Neroni*, ut multi alii viri probi exorsus factus est. Habuit Romæ Orationem quam *Tacitus lib. 14.* commemorat, quæ actum utrum omnis *Pedane* Præfecti Urbis familia, quæ sub eodem tecto erat, eum ille interfectus esset, ad supplicium agi oporteret, ubi majorum morem retinendum atq; imitandum disseruit, quod *Neroni* displicuit, *Missa* quod refert *lib. 15.* ad Senatuum oratione, petiit *Caspium* à Republica removeri, quod inter imagines majorum etiam *Cassii*, *Julii Cæsaris* interfectoris effigiem, coluisset, ita inscriptam, DUCI PARTIUM. Factòq; Senatus consultò *Caspius* in insulam *Sardiniam* pulsus, Vir de Republica & Juris studio singulariter demeritus. Dumq; Jura peregit *Capitonis* & *Sabini* Præceptoris sententias & opiniones strenuè defenditavit, quod testatur
Paukus

præcesserunt. Fuit *Cellus* filius bis Consul. primùm cum *Clodio Crispino* sub *Trajano* Anno U. DCCCLXV. post sub *Trajano* cum *Julio Balbo* An. U. DCCCLXXXI. post *Christum* natum CXXXI. Fertur & Consul. cum *Neratjo Marcello* in *l. 3. C. de serv. Reipubl. veritatis & æqvitat*is eximius sectator audit, ut non dubitaverit à *Patris* sui sententiã nescio qva æqvitatis ratione discedere in *l. 3. §. 7. ff. de Condi. caus. dat.* Extat ejus rescriptum in *l. Pater 29. ff. de legat. 2.* & *L. Domitius ff. de Testament.* De *Prisco Neratio* pauca tetigi suprã.

His *ICris* opiniones & Sententias suas acriter tenentibus diversa sectæ enata sunt. Singuli enim suis Antecessoribus adherentes dissensionem auxerunt. † Unde Sectæ *Sabinianorum, Cassianorum, Proculianorum & Pegasianorum*, &c. Jura miris modis turbârunt, ut forsã hæc ob rem arbitrio Imperiali opus tandem fuerit, constitui quibus *ICris* de Jure respondere liceret, cuiq; credendum foret, quem de Jure publice respondendi honorem primus à *Tyberio Massurius Sabinus* autoritate Imperiali assecutus est, & ex illo tempore peti hoc pro beneficio cepit. Ideoq; optimus princeps *Hadrianus* cum ab eo *Viri Prætorii* peterent, ut sibi liceret respondere, rescriptis eis hoc non peti, sed præstare solere, atq; ideo qui studiorum suorum fiduciam haberent, ad hoc munus obeundum se præpararent.

Atq; nulla dissensio 39
† S. Comp. de Confir. p.

Circa hæc quæ ad §. 47. & seqq. diximus observandum venit. † Omnem dissensionem & contrarietatem in Jure nostro natam esse à *Capitonis & Labeonis* æmulatione. Fuit autem hic *Antistius Labeo* qui sub *Augusto & Tiberio* floruit, non *Domitius Labeo* qui sub *Adriano* vixit, quem graviter objurgatum à *Celso* legimus in *l. Domitius 27. ff. qui testam. fac. poss.* Illius *Labeonis* meminit *Tribonianus* in *l. 40. §. 4. 5. ff. de Condit. & demonstrat. l. 2. ff. de aq. plu. l. 1. §. prætere a ff. de aq. quotidi & astiv.* † Factio- num autem & sectarum, quas cum *Capitone* seminavit, vestigia videntur in §. item pretium *Instit. de Empt. & vendit. l. 1. ff. rer. amotar. l. 26. ff. de legat. 1. §. cum ex aliena Instit. de rer. divis. l. 7. §. 2. ff. de acquir. rerum l. 14. in. p. ff. de Jur. Codicill. l. 138. l. 115. §. item si quis 2. ff. de V. O. l. illud quoq; 40. ff. de petit. hered. l. 11. ff. de acquir. rer. domin. l. si duo 93. §. 3. ff. de solut. l. Quod certarum 3. C. de Post- burm.*

bum. hered. Instit. §. Is qui Inst. de Mandat. & simil. 2. † Non opti- 41. § 96. 97.
mam laudem esse communi inhære, sed tum demum si legibus
& rationibus sit fundata, potest enim sæpè unius & quidem dete-
rioris sententia esse melior & multas & majores in aliquâ parte su-
perare. Constit. de concepti. ff. §. 6. tantum enim credendum Do-
ctoribus, quantum probant legibus. Bart. in l. 9. §. liberationis
n. 2. de liberat. leg. † Opinio rationi contraria secundum Just. 42.
Lips. vana & rationis imago, & umbra malè consulens, malè
judicans. lib. de constant. cap. 4. & 1. Idem ait cap. 9. Risimus stultos,
quos custos aut Magister alligabat straminis vel exigui fili nodo:
atq; illi stabant quasi fereò aut verâ compede devincti. Similis
est eorum amentia, qui futili nudæ opinionis adiguntur, vin-
culo ad certam alicujus opinionem. † Utur autem de consuetudi- 43.
ne communem in foro sæpe seqvamur, cavendum tamen est at-
tendere ne à verâ Juris ac Legum ratione recedat, alioquin qui
aita communem sequitur, veritatem odit & nugas vendit, † qui 44. #
verò communem ratione subnixam negligit litem suam facit. Bart.
in l. 2. n. 1. ff. de pæn. Judic. qui malè judic. 3. † Publicam de Jure 45.
respondendi auctoritatem & subsignationem sub Augusto cepisse,
antea quælibet privatum consultum pro Juris scientiæ fiducia re-
spondisse. Quod autem hic dicitur Massurium primum à Tibe-
rio respondendi Jura nactum esse, cum Augusti indulto non pu-
gnat, Massurius enim ille primus fuit, cui Tiberius jus hoc con-
cesserat, Augustus autem in genere hoc constituit, ut quo major
Juris haberetur ratio & Principis auctoritate JCI responderent.
Tiberius in specie concessit Massurio, Adrianus postea voluit præ-
standum esse hoc munus, ut is qui beneficium hoc peteret, etiam
Jura optimè calleret. Quod ita placuit ultra quatuor secula ab hoc
Tiberio Imperatori Leoni, qui hos solos in ordinem togatorum seu
advocatorum cooptari sanxit, qui ab antecessoribus eruditionis
testimonium, præeunte examine, accepissent l. nemini §. Juris-
peritus ff. de advocat. divers. Judic. Tac. l. 3. C. de Advocat. divers. Jud.
Unde justa & laudabilis, etiam consuetudo est illorū Tribunalium
majorum, quæ ad hoc officium non admittitur nisi ad minus Li-
centiatus testimonio in publica Academia quadam acquisito deco-
ratus

† ratus sit, Turpis & indigna nobilissimis hisce tribunalibus est consuetudo, ubi quilibet recipitur Rabula, qui nihil nisi fumum in ore tenet, quò effutitò totus sermo evanescit, nullius cujusquam eruditionis remanente memoria.

46. Ultimo refert Pomponius † Salvium Julianum Jctum Mediolanensem gente illustri natum & post Ofilium Capitonis Praeceptorem Edicti perpetui sub Adriani Imperatoris autoritate *l. 2. C. de Vet. Jur. erud. consummatorem.* † Centum libris studiosè volumen collegit, cujus methodum in 7. partes distributam compilatores ff. esse imitatos, Hermogenianus in *l. 2. ff. de statu Hom.* Et Tribonianus in *Constit. de Confirmat. ff. ad senat. §. 1. in fin.*stantur.
48. Hic Salvius † Nepotem habuit *Didium Julianum* qui Halium Perfinacem Imperatorem in Palatio nemine contradicente interemit. Quò occisò Imperium ipse occupavit & postquam septem mensibus imperarat, à Septimio Severo apud Pontem Milvium interfectus, Imperium quod sanguine repente quassavit, sanguine citò perdidit. † Hic Septimius Severus Latine & Græcè impensè fuit doctus: Matheseos peritus, & quem humili ac plebejo loco natum, per literarum & militiæ officia plurimis gradibus ad Imperium fortuna traduxit. *Coras. ad. l. senatorem 3. n. 6. de senator.* † *Salvius* noster bis Consul. fuit, quod tradit Spartianus, ex quò forte hoc desumpsit *Corasius* qui eum primà vice ascribit Consulem cum Plautio Sylvano A. U. DCCCXCIII. alterà vice septennium post. Verùm ego eum demum Consulem invenio cum Bellico Torquate A. U. 900. X. Imperii Anno Antonini Pii, Antonini enim Pii & Divorum Fratrum temporibus vixit, atq; ita eum invenio alterà vice Consulem cum Calphurnio Pisone A. U. DCCCCXXVII. sub Antonini Philosophi & L. Ælii Antonii Imperii anno XV. † Adriani tempore edictum perpetuū quod ante Ofilius ceperat, feliciter Salvius perfecit, quod Justinianus confirmavit in *l. 2. C. de Veter. Jure enucl.* ubi sublimissimum legum & Edicti perpetui conditorem eum appellat, quod repetit in *l. si quis 10. C. de condit. Indeb.* Summumq; Jurisscientiæ auctorem in *l. antequam C. de Usufr.* Ipse Salvius Julianus se Javoleni

leni auditorem & discipulum fuisse testatur in *l. 5. ff. de manumiss. vind.* atq; ita hæresin ~~Labeoniana~~, sectamq; *Progenitorum* secutum deprehendimus. Quantum studium ad compilandū Edictū perpetuū contulerit, diximus alibi. Videatur à de Edicti illius perpetui ordine Labyttus, & Giphanius in sua œconomia. Offendere se autem solent studiosi in ejus lectione, quasi perplexo & obscuro nimis Edicti perpetui ordini indulserit. Quicquid sit Edictum optimo ordine & methodo quin sit conscriptum, non est dubitandum, num vero Tribonianas illam fuerit perœquè secutus, hoc est quod diffitemur, quod non obscure constat ex constitut. *de Concept. Digestor. §. cum hæc. §. §. sed quia 18. Constit. de confirmat. Digest. §. §. Tercic. 4. de Rat. & Meth. Jur.* cui non adversatur Hermogenianus in *l. 2. ff. de stat. hom.* Hæc enim Verba sunt Hermogeniani non Triboniani. Ille pollicetur se velle Epitomen juris, quod ipse suo tempore perscripsit, ad ordinem Edicti perpetui aptare, quod indigetat illius *l. 2. Inscriptio* num autem Tribonianus in compilatione Digestorum ipsum Hermogenianum vel edictum perpetuum exactè secutus sit, non asserimus, experimur enim quam malè tituli nonnulli in seriei continuatione quadrant, ut *laboris, & operæ non modicæ sit mediocrem invenire harmoniam:* † Ad extremam Julianus noster pervenit senectutem, nimirum 52. ad Antonini Commodi XIX. Imperatoris tempora, & quamvis Septimus Severus in odium Didii Juliani, qui XXI. Imperator numeratur, Edictum perpetuum aboleri jussit, minimè tamen 53. obtinuit: † Statua Juliano nostro posita fuit cum Græco Epigrammate, de quo vide Alciatum *lib. 2. disputat. c. 27.* Memorabilis ejus vox est quam refert Pomponius in *l. apud Julianum 20. ibi.* Nam ego discendi cupiditate, quam solam vivendi rationem optimam, in octavum & Septuagesimum annum ætatis duxi, memor sum ejus sententiæ qui dixisse fertur: *καὶ ἀντὶ τὸν ἔτι ἐγὼν πύδα ἐπὶ τῆ σαρῶ ἔχω προσμαθεῖν πβελόμην* hoc est, etsi alterum pedem in tumulo haberem, non pigeret aliquid addiscere. Tam incredibilis fuit hominis descendi aviditas, ut saturari non potuerit.

54. Miror autem † Pomponium quod in Salvio Juliano subfi-
terit. Pomponius enim fuit Consiliarius Alexandri Severi cir-
ca A. C. CCXXII. vel ut alii numerant CCXXV. Imperatoris
inter Ethnicos XXX. in quo temporis Interstitio post Salvium
famigerabiles floruisse Jctos Pomponio non incognitos, indu-
bium est. † Vixit enim sub Antonino Pio, *Vindius Verus: Ulpus*
Marcellus: L. Volusius Martianus. Sub Commodō & Pertinace
imo & Antonino Philosopho Imp. *Servidius Scaevola, Tertullia-*
nus. Qui fuit Consul cum Fl. Clemente A. U. DCCCCXLVII.
Unde SCTum Tertullianum. Hotomannus *Tertullianum* Anto-
nini Pii temporibus ascribit, Consulatumq; gessisse cum Tuginio
Sacerdote A. U. DCCCCIX. sed certe & eundem sub Pertinace
Consulem invenio, ut dubitare subeat, primo, an secundo Con-
sulatu suo SCTum hoc factum sit.
56. *Caracalla* † *Basian:* tempore qui fuit Filius Septimii Se-
veri 3. Imperatoris post Julianum circa Annum Christi CCXI.
floruit *Papinianus.* Qui Severo fuit amicissimus, ejusq; quod
quidam volunt, per secundam Uxorem affinis, omnium fere
Juris consultorum Antesignanus jurisq; thesaurus. Pacian. *de*
probat. lib. 2. cap. 13. n. 42. Verum cum Parricidium Impe-
ratoris Caracallæ in Getam Fratrem commissum, excusare
nollet, Caracallæ jussu à militibus securi percussus est, quo fa-
cto Imperator percussori dixit: Gladio de oportuit exequi me-
um jussum. † Præfectus Prætorio in tricesimo ætatis anno in
supremo dignitatum culmine secundum à Principe locum te-
nens, tantæ integritatis, justitiæ & candoris extitit, ut maluerit
Vir optimus mortem oppetere, quam facinus Principis nefan-
dum fucatâ exculpatione adulator obtegere. Rarisissimam pro-
bitatem! Quem eorum & qui Christianum nomen profitentur
Christianisq; Principibus adstant, tale de se exemplum præbere,
aut præbuisse unquam cognovimus.
58. *Ulpian.* *Domitius Ulpianus* † Egregeius legum vertex *l. 2. in ff. de Excu-*
sator. sub Alexandro severo Imperatore floruit, ex Syria Phœ-
nice splendidissima Tyrionum Colonia oriundus, quam nobilem
regionibus, serie seculorum antiquissimam, armipotentem, &
focde-

fœderis, quod cum Romanis percussit, tenacissimam, ipse multis
 nominibus deprædicat *in l. 1. ff. de Censib.* Addit, sibi Imperatorem
 Severum Jus Italicum dedisse. Fuit Imperatori gratissimus eumq;
 adversus militum Impetum paludamentò texit & nihilominus ut
 Dion testatur, interfectum, Imperator-luxit. Hujus fuit con-
 siliarius & *снм Paulo, Fabius & c. & Pomponii* Collega quos in con-
 tinuatione ad Rubric. recensui, Jura interpretatus est, qui ipse
 eum suis collegis in corpus Juris receptus † & tamen Pomponius
 hos omnes eodem tempore viventes verè oscitanter, vel ex Invi-
 dia omisit, ut ut modestiæ causa sui ipsius non meminisset. †
 Hocvitiū habuit Ulpianus, quod Christianam religionem summo
 odio infectatus fuerit, contrà verò Imperator ejus Alexander
 Christiano cultui addictissimus, horis matutinis in lavario ma-
 jori Christi effigiem coluit, constituerat etiam Christo templum
 formare, & inter Deos recipere. Lamprid. *in Alexand.* Præter hos
 memorat Lampridius & alii Jctos *Junium Frontinum: Tarrucium:
 Macerium: Emiliū: Eicastonem: Terentium: Clementem: Menan-
 drum: Archadium: Ruffinum: Papyrium: Frononem: Antianum:
 Maximum.*

Singulariter tenendum † magnum adjumentum esse Jura
 interpretanti temporum ac annalium habere notitiam, Caesarum
 & Jctorum ætates moresq; distingvere didicisse, ex quâ causa
 multi ex Jctis antiqvis hallucinati sunt, tum & † quia multi
 crediderunt Compilatores leges suas ex authoribus integras &
 incorruptas redegisse, nilq; quicquam interpolasse † cujus rei
 exemplum est in *Accursio in l. filium 60. in fin. ff. de acquirend.
 vel amit. hered.* ubi se mire torquet, & non advertit illa verba fi-
 nalia non esse Jcti Javoleni sed Compilatorum, qui ea ex Pau-
 lo & Proculo desumpserunt, atq; in tertia persona loquuntur &
 Javolenum contra Labeonem defendunt. Hujusmodi Infinita
 reperias. Itidem *l. si u qui pro Empto ff. de Usucap.* ex diversorum
 fragmentis compilata est. Ipse † Bartolus Papinianum, Diocle-
 tiani & Maximini legem ignorasse negat, *l. precibus C. de Impub.*
 quali post illos vixerit. † Paulus à Castro *in l. fin. Cod. de Institut.*
 & *substitut.* cum sub Augusto Cæsare vixisse, & à M. Antonio ne-
 catum,

eatum, quæ sane valde inepta, & tantorum luminum Justitiæ
 66. & Juris testimonio indigna. Error † initio levis videtur, sed
 in Jure interpretando magnas parturit in fine tenebras. *Ulpiani*
lex in Modestinum definit, *Scævole in Claudium & Tryphonium*:
Labeonis in Fabolenum: *Papiniani in Paulum*: *Marcelli in*
Ulpianum.

67. Hi sunt illi Jcti, † qui Impp. temporibus sub *Cæsare*, *Augusto*,
Tiberio, *Vespasiano*, *Nerva*, *Trajano*, *Adriano*, *Antonino*,
Caracalla, *Basiano* & *Alexandro Severo* famæ æternitatem me-
 riti, in ff. à Compilatoribus recepti sunt. Ante Impp. vixit *Papyrus*:
Appius Claudius, *Hermodorus*. *P. Sempronius Tuditanus*.
Coruncanus, *Scipiones*, *Ælii*: *Nasica*, *Attilius* & alii à *Pomponio*
 relati de quibus diximus in *Difput. 8.* Quicumq; namq;
 Jcti tempora Ciceronis attigerunt & post ejus fata floruerunt
 sub Impp. vixisse intelliguntur, qui Cicero circa ultimum *Ju-*
lii Cæsaris & primum Imperii *Augusti* annum trucidatus est;
 Inter hosce numero *L. Cæliam Antipatrem* *C. Mutium Scævolum*
augurem & *Pontificem Maximum*: *C. Aquilium Gallum* *L. Balbum*.
 & alios quos memorat Cicero & *Pompon. usq;* *Salvium Julianam*;
 Plurimi ut modo dixi sub *Antonino pio*, & *Alexandro Severo*
 præter hosce conspicui fuerunt quorum fragmenta in *Corpus* *Ju-*
ris redacta sunt. Erant hæc tempora *Juris Consultorum* fec-
 undissima & fertilissima, quicquid enim *Pandectarum* *Jura*
 continent, his potissimum Jctis acceptum ferendum est. Hi
 jura interpretati sunt, & quicumq; modo studiorum suorum fi-
 duciam habuerunt, respondit autem de *Jure* ante *Augusti* tem-
 pora in vim *Juris* nemo.

68. Sicuti enim † non omnium olim Interpretationes *Juris*
 vim obtinebant, nisi essent de Collegio Pontificum, de quibus
 in *Pandectis* nonnulla extant vestigia, in historiis plura; Ita &
 Impp. tempore non omnium responsa pro *Jure* obtinebant, nisi
 quibus ob perspectam & probatam eruditionem hoc esset speci-
 aliter ab Impp. concessum, vel quorum scripta & responsa
 postea, ut *Corpori Juris* infererentur digna visa fuere.
 69. † Responderunt autem ad singulas facti species, non per gene-
 rales

lem litigandi causam habere dicatur, ut si forte eadat causa, absolvarur ab expensis.

Hoc jus ^{hodie} confertur tam in docendo, disputando, 76. Interpretando, respondendo, & consultando, cum solenni ritu in Academiis, privilegio hoc vel ab Imperatoribus Romanis vel Papa gaudentibus publicè Doctores in utroq; Jure creantur, pro statutis Academiarum duabus aut tribus examinationibus, lectionibus publicis, disputatione insuper publicà eruditionem suam cum omnium ^{id est} applausu comprobârunt, quod jus creatorum Doctorum sub Lothario vel paulo post cepisse vulgo creditur. Doctoribus namq; in Academiis publicè promotis, vel Licentia decoratis propriè competit jus publicè de Jure respondendi, ac consultandi. Licentiatis quidem, quod eingendus habetur pro cincto, licet enim eis dignitatem Doctoralè petere quando voluerint. Petr. Gregor Tholosan. de *art. Jur.* c. 34. n. 18. p. 556. Sunt, quod hic obiter moneo, Licentiati duorum generum. Quidam sunt ita promoti Licentiati solennitate adhibitâ, quæ paulum à Doctorali differe, nisi quod biretum seu pileus non imponatur. Cupner. ad Auth. *Habita. C. Ne Filius pro Patr.* Hi per omnia fere consequuntur Doctorum jura & privilegia. Matth. Stephan. de *Jurisdic.* c. 14. n. 48. Dn. Lanf. de *Academ.* fol. 7. Et pro Doctoribus habentur in favorabilibus, non vero odiosis. Ruttg. Ruland. *part. 1. de Comiss. lib. 1. c. 14.* Quidam autè sunt Licentiati non in illo gradu promoti, sed tantum privatim & publicè examinati adeo, ut cū alio quovis tempore supremū Doctoratus gradum ulterius appetunt, aliâ repetitâ examinatione non opus sit, de qua re bene disset Lymnæus in *Jur. publ. lib. 8. c. 8. n. 41.* Licentiatis ergo & multo magis Doctoribus, qui supremum habent dignitatis Literariæ gradum, hujus de jure Respondendi habent competentiam, propter promotionem namq; ab aliis togatis vulturibus habentur selecti, quem selectū habuit primum Augustus Imp. deinde Hadrianus, Theodosius, & Justinianus, nil minus tamen aliquando & corvi & Cornices Rabulares de Jure respondent, & ad fora convolant, ut rapiant, orphanorum, viduarumque cruorem exsugant, deglutiant, & hoc omne sub Advocatorio paludamento, vide-

videant ergo Dicasteria, & Judicia, ut recipiant Advocatos dignos non indignos, honestos, non maleferiatos. Sed de his satis.

† Solennitates in publica creatione Doctorum solent esse 77.
Quatuor, 1. Liber clausus & apertus, ut Doctorem oporteat jura memoria tenere libro absente, & ut possit & debeat jura publice legere, vel de eo consultus respondere. 2. † Annulus aureus ut 78.
nihil impuri ipsum deceat, quo vel juris vel facti ignominia dedecoretur, neve in vita & moribus sui opinionem apud probos gravet. Tum & ut consultus responsa annulo subfignet, quæ subsignatio ab Augusto primùm promanavit. † Veteres annulo signatorio utentes vel capitis effigiem, vel præclarum ali- 79.
quod à se gestum ei insculpebant, ne memoria eorum interiret, sed apud familiam permaneret. l. 22. §. 5. ff. Qui testament. fac. poss.
 Hinc Scipionis Africani agnatos è manu Scipionis ignobilis annulum detraxisse legimus, in quo caput Africani erat insculptum. † Præter signatorium annulum usi Romani aliis orna- 80.
 tus gratia. l. argumento §. ornamenta ff. de aur. & argent. legat.
 Ab initio ferreum duntaxat gestare licuit annulum, quo & Triumphantes usi, ipse Senatus non nisi ferreos annulos in digitis habuit, nisi quis Reipublicæ causa esset ablegatus, foris aureo, domi ferreo utebatur. † Succedente tamen tempore promiscuus 81.
 annulorum usus factus est, quod deprehenditur ex Livio qui refert ex historia pugne Cannensis Annibalem ex devictis & caesis Romanis tres modios aureorum annulorum confecisse, eosq; Carthaginem misisse lib. 23. Victoria hæc contigit A. U. 538. Porro † jus aureorum annulorum libertis datum est, ut 82.
 ingenuitatis jura consequerentur. l. 10. §. Patronum ff. de in Jus voc. l. 1. & tot. tit. de Jur. aur. annul. l. 1. & 2. C. eod. † Hoc loco obiter addendum, veteres Græcos annulum habuisse in digito manus sinistrae, qui minimo proximus est, quod ab eo nervus tenuissimus ad cor perveniat, atq; sic cor propter innatam auri virtutem roboretur. Gell. lib. 10. cap. 10. 3. † Pileus seu Birrus 83.
 quod ex inscitæ servitute in libertatem scientiæ sit receptus, & officii publicis præesse, Regibus & Principibus assidere dignus sit Manumittendi enim apud Romanos ad pileum vocabantur.

- Sveton. in *Tyber.* & Plaut. in *Amphitr.* ut ego hodie raso capite
 84. calvus accipiam pileum. Sciendum autem † olim Romanos nu-
 dō capite fuisse & caput veste velasse præterq; in Saturnalibus,
 in quibus pileum gerebant, neq; apud Romanos ullæ veterum
 statuæ cum pileo visuntur. Eustat. *lib. 1. Odyss.* Heroicō enim
 illō seculō hujusmodi capitis tegmina usitata non erant. 4. *Or-*
 85. *culum* † ut admoneatur ad charitatis, pacis & concordie studium;
 ut ex lite jura struat, non ex Jure lites, ut sit Jurista, non Jur-
 gista, ut à probris & injuriis calamum, oraq; temperet per *l. quia-*
 86. *quia 6. §. 1. C. de Postul.* ut legibus & rationibus militans realia
 curet, verbalia fastidiat, seq; hoc ipsō ab impurā at foetida Ra-
 bularum fece segreget, quod à cordatis Doctoribus meritō ob-
 87. † servatur. † Sed scio hæc Doctorum insignia alios aliter expli-
 care, quorum suum cuiq; sit Judicium. *instit. antiquis*
 87. † Doctoratus dignitatem † Justiniani tempore in usu fuisse
 exemplo Theophili conjicere liceat, quem Justinianus appellat
 virum Clarissimum Comitem Sacri Consistorii & Juris in alma
 urbe Constantinopolitana Doctorem §. 1. *de nov. cod. fac.* nisi forte
 ibidem per Doctorem intelligat Professore, qui sine gradu
 esse potest, eò quod & alibi Theophilum Magistrum ap-
 pellitet, quæ appellatio Doctoribus, apud scriptores non
 88. est inusitata Alciat. † Hodie & Magistri legitime in Aca-
 demiis promoti Doctores dicuntur in sua facultate Philosophi-
 ca, quia illius respectu ad altiorem honoris gradum promove-
 ri non possunt, salvā tamen facultatis ejusq; prærogativā.
 89. Num igitur † *Doctores* ut vocant *Bullæ* hoc titulo digni?
 Multis non displicet, neq; nobis, & certe ratione conferentis &
 differentia magna non subest, si de promovendi qualitate & eru-
 ditione constat, ipseq; in præsentia ad minimum trium Docto-
 rum bene examinatus & probatus Cephal. *Consl. 128. vol. 1.*
 à Comite Palatino, hoc speciale Privilegium diplomati suo in-
 fertum habente, honorem consecutus est. Verum non desunt
 dissentientes qui quidem ut hisce Doctoribus precariis nihil de-
 90. rogant † fatendum tamen ajunt, si unquam in creatione Docto-
 rum fraus & conniventia subverenda, in horum Doctorum crea-

3 phat. is inde
vide B. 76.

Contra stant
Quid. Papae. Decis. 88. 788.
Ceteri. Gal. Benio. Socin.
N. Land. Spachsa.

N. Pa. deficiunt substantiva creationis regulari. & regulari examinatio & promotorum & examinatorum substantione
 instrumentis promotor, deficientes de 3. Birecht. & Cathedra. 5. lib.

tione suspicandam esse, siquidem candidati eruditio non tan-
 tum per examinationem privatam clanculariam, sed examina-
 tionem collegialem, publicam disputationem, & lectiones com-
 modè exploratur, quam Comes Palatinus in suo creando vel
 omittit vel adeo accuratè observare non potest. Diserte enim Imper-
 ator Constantinus in *l. magistros C. de Professor. & Medic.* ait, quis
 quis docere vult, nec temè, nec repente profiliat ad hoc munus, sed
 iudicio ordinis probatus Decretum Curialium mereatur, opti-
 morum conspirante consensu. Requirit & Colerus † ut pro- 92.
 motore juramento suo deponant Candidatum sufficientem esse,
 ut croceus pileus in signum splendoris imponatur ejus capiti, ut
 ei tradatur Cathedra pro investitura possessionis. Ut libertan-
 quam materia doctorandi, in qua se exerceat, ipsi aperiat, quæ
 omnia in Bullatis dicit deficere per Guid. Pap. *Decis. 338. n. 11.*
 ubi plura alia addit. Et † quamvis Comites suis Bullatis pro 92.
 more nonnunquam pileum imponant, librum tradant, sit ta-
 men hoc in loco illegali & suspecto, neq; investitura in cathe-
 dra expeditur, quæ privatio requisitorum actum totum suspe-
 ctum facit, & dubiosum. Traditionem verò annuli, osculi
 & benedictionem non esse de substantia, addit Guid. Papa *d. de-
 ris. 338. n. 11.* apud Coler. d. loco. Insuper † præsumptio juris 93-
 est contra Bullatum studiorum suorum fiduciam non habere
 dum se censuræ approbatæ Academiæ publicæ subdu-
 cendo, ad quas ubicunq; ei (nisi res angusta domi obstet. Am-
 putandi nimii illi Academici sumptus, quæ non raro præcla-
 rissima ingenia ob auri penuriam deterrentur, ac imperiti &
 indigni sapiuscule propter aurum promoventur) patet aditus,
 in clandestinis & privatis Comitibus cujusdam Palatini ædibus
 jura & privilegia quærit, quod innuit Alvis. *de Albert. Doctor*
consecutus gradum à Principe, præsumitur indoctus, ideoq; post-
ponitur examinato. Singul. 121. per Paulum de Castr. *in l. quosdam C.*
ubi Senatus vel Clarus. † Hinc forte est quod propter præsum- 94-
 ptam quandam inhabilitatem, quæ in Bullato subverenda com-
 munitè fere traditur, Bullatum ad officium adsesorum Ca-
 mære Imperialis non aspirare posse, nec privilegiis Doctorum

quibus alij gaudent, frui, nec in ordinem Ecclesiasticum, nec Politicum cooptari, si statutum loquatur, ne alii nisi Doctores
 95. & Licentiatum eligantur. † Exulet meritò exteris Academiis disterium. Nos sumimus pecuniam & mittimus Asinum in Germaniam. Aliz Germaniz Academiae hoc quidem agant, ne dignitas, quæ dignis debetur, indignis conferatur, & ipsæ litteratorum osoribus & conjuratis hostibus calumniandi ansam ultro subministrent. Quicquid sit quod contra Bullatos nonnulli adferunt, nos pro Bullatis in conflictu stabimus, & eorum partes defendemus.

96. Porro *Responsis prudentum antiquorum* † assimilant vulgò *communes Dd. opiniones*, sed quâ similitudine? Certè si unquam certum, simile non esse idem, hic merebitur veritatis encomium. Responsa namq; quæ olim ferebantur, tam indubitati erant Juris, ut Judici ab eorum opinione discedere, nedum de iis inquirere liceret, communis autem opinio plerumq; est incerta, nec verè convenit inter Doctores quæ sit communis, cum sæpè communis contra communem allegatur, & nonnunquam allegatur communis, quæ communis non est, quod plenè tradit Menoch. *de presump.* 72. per tot. De quâ opinionum varietate exclamat Gravetta, *de antiquitate temp. part. 4. §. ista materia singularitatis q. 23. n. 48.* Heu! miseros litigantes, qui in manus inciditis Doctorum, qui leges circumferunt in ambabus, quod ajunt, manibus. Pudet me tantæ Dd. varietatis, cur non unam atq; alteram opinionem electam habuerunt, quam firmiter tenerent? aut si mutatio opinionis melior visa est, cur mutationis & varietatis non reddiderunt rationem? Hæc ille, vid Richard. *Conf. lat. 16. n. 18. circa fru. p. 47.* Vulgaria quidem sunt disteria: Communem opinionem habendam, instar legis, statuti, consuetudinis, tenere virtutem imperandi, vetandi, puniendi, esse pro communi præsumendum, esse eam servandam. Lancell. *Saliaut. in repetit. l. centurio n. 291. ff. de vulgar. & pupill. substit.* Gratian. *in Consil. 77.* August. Baro. *in Consil. 91. n. 16. & seq.* Joan. Andr. *n. 6. Extr. de constitut.* Sebast. Medic. *in tract. de legib. & statut. p. 2. q. 16. arg. l. Legis virtus ff. de Legib.*

Verius

Verius tamen est communem non adeo equiparari legi & consuetudini, vel Juri, quin in multis sit inferior ipsis, lex enim & jus semper debet attendi & servari, communis vero opinio non semper, quod latè declarat, & docet Anton. Maria Corat. *tract. de comm. de opin. tit. 9. per tot.* † *Judex rectè communem sequi non debet, si casus in jure communi sit decisus, tunc enim lex scripta præponderare debet traditioni Doctorum, ad quam descendere non licet, nisi jure deficiente, aut sit casus Juris adeo obscurus, ut interpretationem prudentum, ex qua communis opinio resultat, desideret, tunc demum opinio illa sequenda quæ magis æquitate & rectâ ratione nititur, vel in practicâ habetur, aut secundum, non contra jura est.* Unde vulgatum illud Bartoli: *Tantum credendum est Doctoribus, quantum probant legibus in l. 9. §. 7. ff. de liberat. legat quod & disertè vult Justinianus in §. 5. de concept. Digestor.*

Atque ita † interpretandam existimò *l. 4. ff. de his qui norant infam.* † Ubi Ulpianus Sabinum & Cassium sequitur, non quatenus tales, sed quatenus horum opinio cum veritate & mente legis convenit. Item *l. 13. ff. de Excusat. tur.* Ubi Modestinus ad partes Cervidii, Scævola, Pauli, & Ulpiani discedit, non quod auctoritate horum sit allectus, sed quod hi mentem & sensum legis, qui verbis præponderat, melius explicant per *l. scire leges ff. de h. l. 5. C. eod.* plus namq; non operatur Dd. auctoritas, quam juris scripti & rectæ rationis eam ornat veritas, per ea quæ loquitur Zasius *lib. 7. singul. respons. 21. n. 26.* in fin. Unde & sententiam contra communem latam non aliter nullam censo, quam si communis sit vera, hoc est ipsum legis sensum & voluntatem continet, ideo sententia nulla est, non quod sit contra communem, sed quod sit contra legē. Plura de communi Dd. opinione scire ac legere cupiens videat, & legat integrum tractatum de communi Dd. opinione Anton. Mariae Corat. cum apparatu conscriptum.

Idem Judicium est † *de Glosa* cui scriptores moderni saniores auctoritatem non tribuunt, si est contra expressum textum, quamvis alioquin glosæ magna est auctoritas, si est secundum Legem, vel etiam præter legem, quando Lex est nimis obscura, & glosa in-

sa interpretans Legem, æquitatem & rationem continet, juriq;
 100. alias conformis, quod est in ore omnium. † Cynius & alii sui
 feculi Dd. dicere soliti, quemadmodum antiqui Idola adorant
 pro Diis; Ita advocati adorant *Glosatores* pro *Evangelistis*,
 quos secutus *Fulgosius*, qui maluit pro se habere *glossam*, quam
 textum, ut loquitur in *l. ad officium C. Commun. divid.* Baldus te-
 net in dubio *glossæ* adhærendum esse tanquam *Carocio* verita-
 tis, & qui hoc facit, cum in æternum non errare in *l. fin. §. ne-
 cessitatem n. 9. C. de bon. qua liber:* Maximè si habeat celeberrimam
 & famosum Doctorem post se, quo casu ab ea recedi non o-
 portere vult *Jacob. Butrigar. in l. 7. C. qui pro sua Jurisdic.* quod
 ipsum non esse os in calum ponere refert *Coler. de process. Exe-
 cutio. part. 1. c. 10. n. 263.*

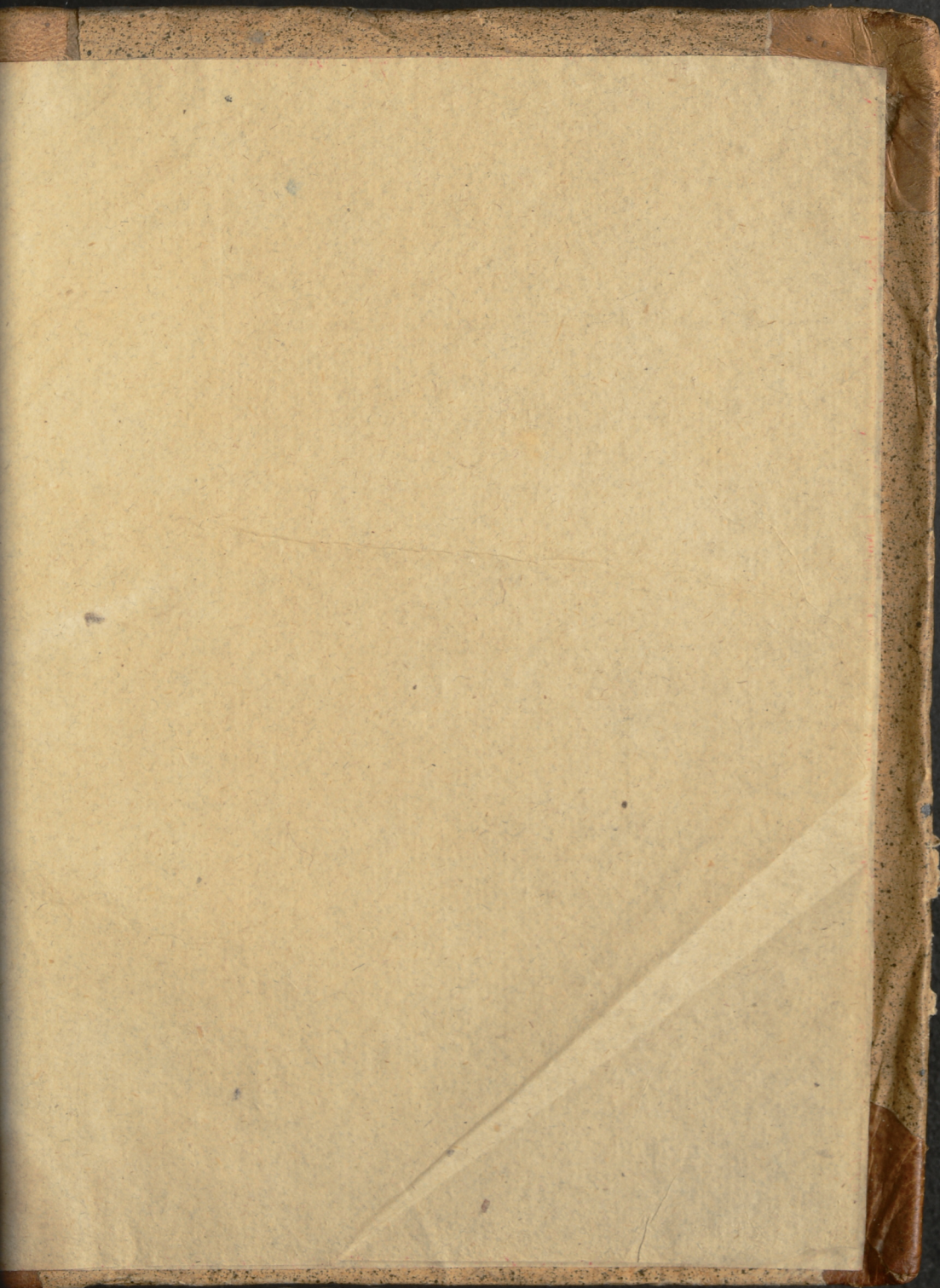
101. † Quod utut sit, verius, & tutius existimo *glossæ* & Dd. fi-
 dem habendam, quoties secundum, vel præter Legem, nun-
 quam autem quoties contra Legem datam loquuntur, aut opi-
 nantur, cujus mens ex verbis Legis non obscure cognosci potest.
 In summa *glossæ* & Dd. plus non concedendum, quam Interpre-

102. ratio applicativa eis permittit. In confesso est † *Glosatores*
 licet fuerint eruditissimi, & omnes Leges ad unguem tenuerint,
 utpote qui ob suam excellentem doctrinam, & eruditionem
 sapientissimi omnium habebantur, à quorumq; responsis velut
 à *Phitiâ* tripode, aut *Sybillæ* limine omnes pendebant, quibusq;
 ob singularem doctrinam leges interpretari ex Privilegio con-
 cessum fuit, non tamen habuisse Juris condendi potestatem,
 quod utiq; concedendum esset, si contra jura & expressum
 textum *glossa* obtineret sed prius quisque absurdum asse-
 verabit. Ergo & posterius. Atq; sic de hac
l. 2. ff. de O. 7.

T A N T U M.

08(0)20

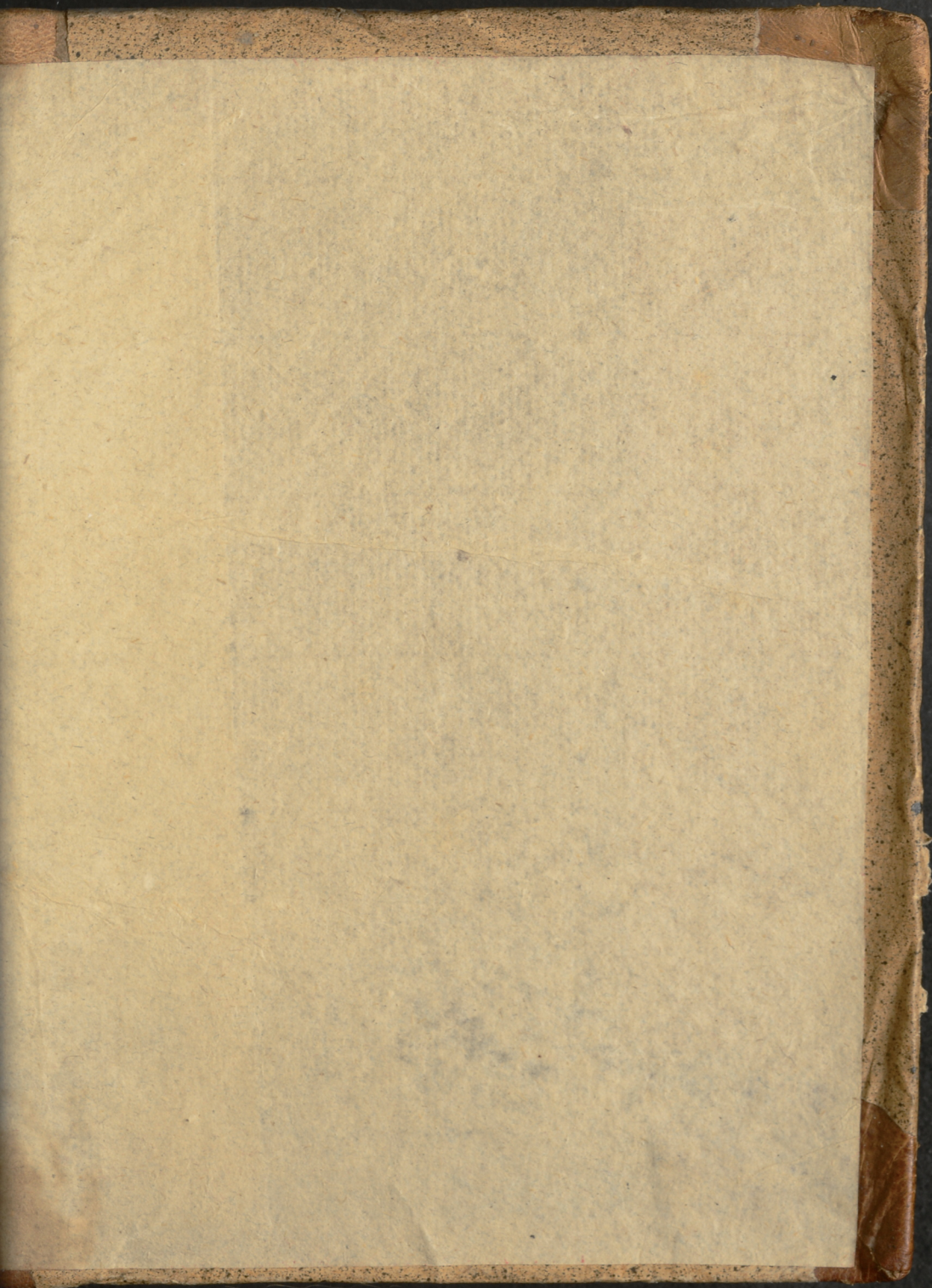

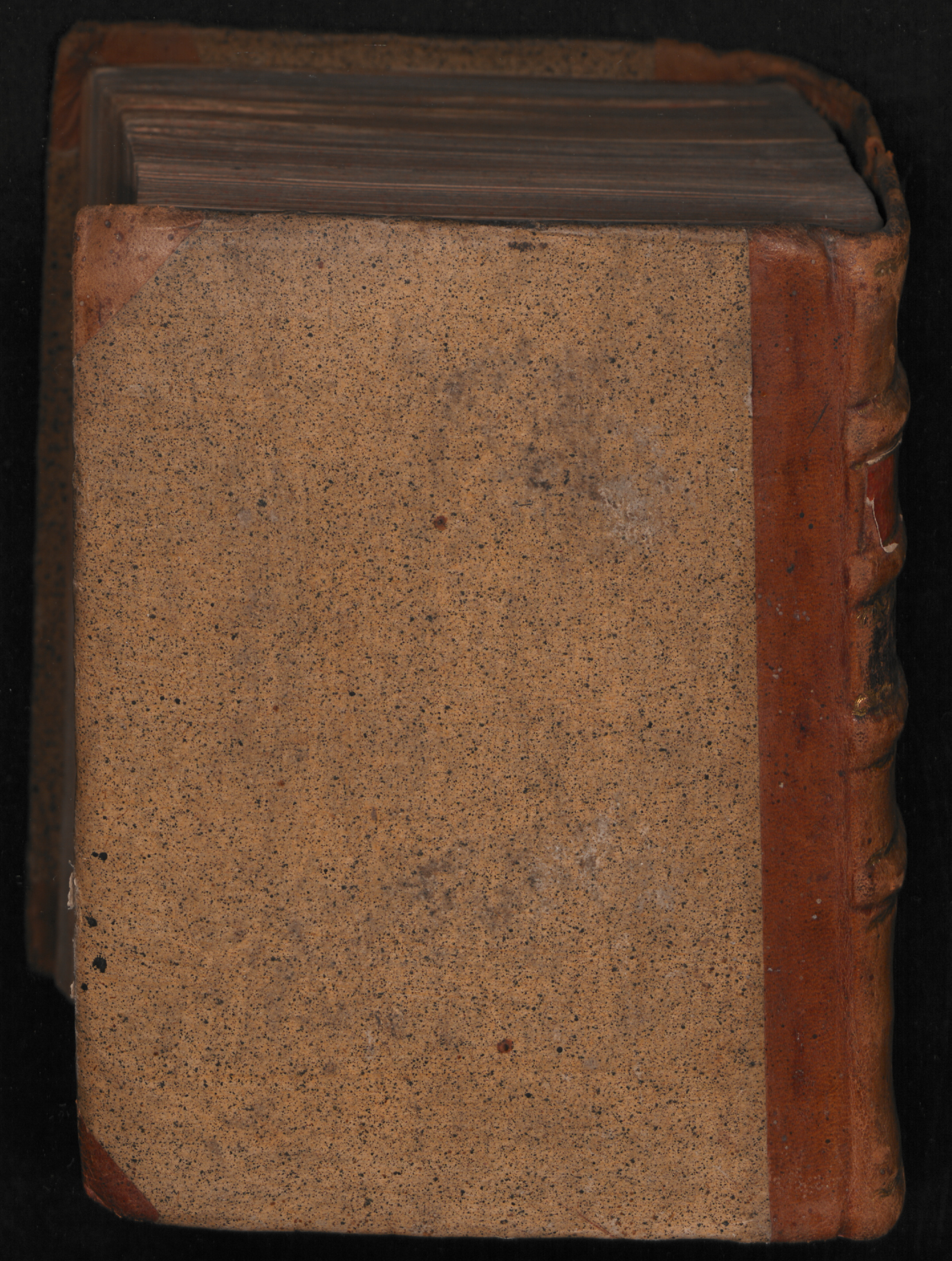

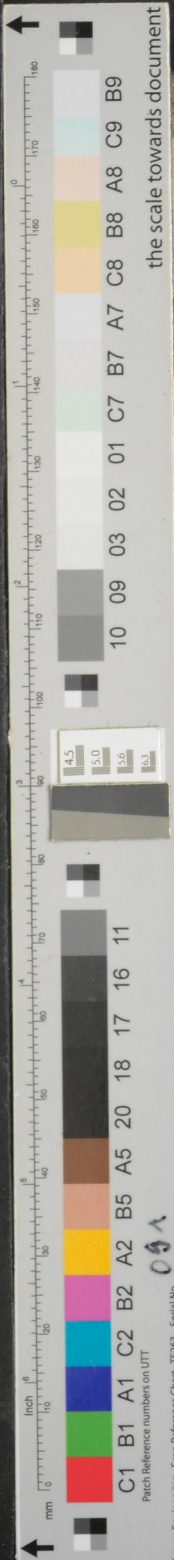

VVLGO DIATO die Klapper-Jagd. 433

§. XI. Quodsi igitur in iudicio petitorio (a) super ipso ita di iure controuersia mouetur, is, cui solum inferior minor, aut media, venatio data est, a nostro uenando se abstinere debet in locis, ubi ferae maioribus. Is autem, qui duntaxat superiori, siue maioribus venatione, tali, vice versa, uti nequit in locis inferioribus, aut mediae, subsistunt. Ratio assequius in promptu est, qui alterius ferae per eiusmodi venationem disturbantur, et in aliena loca extra banerium transfugiunt (b). Non debet autem alteri per

eorum numerus praeter necessitatem non sit augendus, si-tem id quoque non facile permittitur, ut, praedio, cui venandi cohaeret, inter plures possessores diuiso, in locum unius iaculatoris, qui ante factam diuisionem fuit, postea alii substituatur. Vid. Mandata Regis Prussiae d. 9. Maij. 4. d. 10. April. 1709. d. 8. Mart. 1712.

Actiones, quibus partes litigantes in iudicio petitorio exantur, sunt Confessoria et Negatoria utilis.

Audiamus ante, quam ulterius progredimur, ipsosmet uerba, quibus potissimum in sua arte credendum est. Huc me faciunt tria luculenta testimonia, quae sequentibus concepta sunt:

Steuer der Wahrheit attestire ich Endes, Unterschriebener
H. Schwarzbürgischer Ober-Förster hiermit auf Begehren,
das so genannte Klappern oder Klapper-Jagen, wenn
nehm.